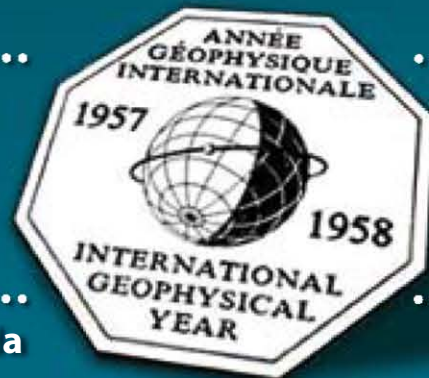

Tercer Any Polar Internacional

Avenços per a la ciència i per al futur de l'Antàrtida

L'actual Any Polar Internacional (2007-2008), el quart de la història, s'està celebrant cinquanta anys després de l'anterior edició. En realitat l'esdeveniment que es va desenvolupar llavors va dur el nom d'Any Geofísic Internacional (IGY, *International Geophysical Year*) i les activitats realitzades van incloure el conjunt del planeta. Tanmateix, es considera el tercer Any Polar Internacional, atesa la important activitat que es va desenvolupar a les zones polars, principalment a l'Antàrtida.

La celebració de l'IGY va ser promoguda per l'*International Council of Scientific Unions* (ICSU), actualment denominat Consell Internacional per a la Ciència. Es tracta de la mateixa organització que dona suport a l'actual Any Polar Internacional, en aquesta ocasió juntament amb la *World Meteorological Organization* (WMO).

L'organització de l'IGY, i en particular les activitats que van tenir lloc a les zones polars, es va beneficiar de l'experiència dels dos primers anys polars internacionals, el 1882-1883 i el 1932-1933, respectivament. També es van utilitzar avenços científics i tècnics existents després de la Segona Guerra Mundial, com espectroscopis, radioecosondes, coets o les primers computadores.

Els dos primers anys polars internacionals es van enfocar fonamentalment a l'Àrtida. Tanmateix, durant l'IGY, l'Antàrtida va ser l'objecte d'una especial atenció. Això va coincidir amb el fet que després de la Segona Guerra Mundial es van incrementar les tensions entre les nacions a causa de les reclamacions de sobirania sobre l'Antàrtida.

Dels 67 països que van intervenir en l'Any Geofísic Internacional, 12 ho van fer a l'Antàrtida: Argentina, Austràlia, Bèlgica, Xile, Estats Units, França, Japó, Nova Zelanda, Noruega, el Regne Unit, Sud-àfrica i la Unió Soviètica. En total es van utilitzar 55 estacions per desenvolupar activitats sobre el terreny.

Gràcies a l'IGY es va produir un avenç significatiu de la ciència. Es van fer descobriments com, per exemple, els denominats Cinturons de Van Allen, situats a la ionosfera, que són d'una gran importància per a les comunicacions electròniques actuals. Va ser a l'IGY quan, mitjançant l'ús de noves tècniques, es va obtenir una quantificació aproximada del gruix de les glaceres polars. Es va produir també una millora substancial de les prediccions meteorològiques i es va avançar molt en el coneixement de l'escorça terrestre. L'estudi de les dorsals oceàniques i l'establiment de la teoria de la tectònica de plaques van ser possibles, en bona part, gràcies a les activitats i descobriments desenvolupats durant l'IGY.

L'IGY va realitzar importants aportacions al coneixement científic, però també hi va haver altres resultats de molta transcendència. Es van establir nombroses estacions científiques polars, en particular a l'Antàrtida, i es van originar programes de recerca sobre el terreny i

organitzacions que perdurarien en els anys successius, que arribarien en alguns casos fins a l'actualitat.

Per prosseguir l'impuls assolit per les recerques a l'Antàrtida durant l'IGY, l'ICSU va decidir crear en el seu si un comitè interdisciplinari que s'ocupés de promoure i coordinar la recerca científica a l'Antàrtida. Així va sorgir l'*SCAR* (*Scientific Committee on Antarctic Research*), una reeixida organització que ha arribat fins als nostres dies, passant dels 12 membres originals als 34 països que la integren actualment.

Entre les diverses tasques que realitza l'*SCAR*, hi trobem l'assessorament en assumptes científics del Tractat Antàrtic, elaborat el 1959, i que es pot considerar una altra aportació sorgida del tercer Any Polar Internacional.

El Tractat Antàrtic va establir les bases per al futur de l'Antàrtida. Va aconseguir el seu principal objectiu: evitar que l'Antàrtida es convertís en un territori de disputa i de conflicte internacional. Va deixar en suspens les reclamacions territorials i va convertir l'Antàrtida en un territori de pau i dedicat a la ciència, on hi tenen un paper rellevant la cooperació internacional i la protecció mediambiental. Gràcies a aquest acord i amb els diferents protocols que se li han anat afegint, s'ha configurat un procediment especial, únic en el món, pel qual es regeix i s'administra col·lectivament l'Antàrtida, denominat avui Sistema del Tractat Antàrtic. |

Escrit per **Jerónimo López**

Professor de la Universitat Autònoma de Madrid
President del Comitè Espanyol de l'*SCAR*
Membre de l'*ICSU-WMO Joint Committee*
de l'*International Polar Year*

